

Putaran Abadi: Legenda Gasing Pangkah Encik Muszairén bin Mustapa.

Nur Farhana Zamri¹, Nurafiqah Azman², Wan Satirah Wan Mohd Saman^{3*}, Jafalizan Md Jali⁴

¹ Fakulti Sains Maklumat, Universiti Teknologi MARA, Kampus Puncak Perdana, Selangor, Malaysia; farhanaru1130@gmail.com;

² Fakulti Sains Maklumat, Universiti Teknologi MARA, Kampus Puncak Perdana, Selangor, Malaysia; nafaiah1602@gmail.com;

³ Fakulti Sains Maklumat, Universiti Teknologi MARA, Kampus Puncak Perdana, Selangor, Malaysia; assatirah@uitm.edu.my

⁴ Fakulti Sains Maklumat, Universiti Teknologi MARA, Kampus Puncak Perdana, Selangor, Malaysia.; jafalizan@uitm.edu.my;

* Correspondence: assatirah@uitm.edu.my; +01121247101

Abstrak: Kajian ini memfokuskan kepada permainan tradisional gasing pangkah yang merupakan salah satu warisan budaya penting di Malaysia. Permainan ini menekankan kemahiran, strategi dan ketahanan pemain dalam memastikan gasing terus berputar serta mampu memangkah gasing lawan dengan tepat. Kaedah kajian yang digunakan ialah temubual bersama tokoh gasing pangkah iaitu Encik Muszairén bin Mustapa bagi mendapatkan maklumat yang sahih. Melalui temu bual tersebut, pelbagai aspek telah dibincangkan termasuk teknik permainan, peraturan dan sistem pengadilan. Hasil kajian menunjukkan bahawa permainan ini memerlukan kemahiran asas seperti teknik melilit tali, balingan dan kawalan gasing. Secara keseluruhannya, gasing pangkah bukan sahaja permainan tradisional tetapi juga simbol identiti budaya yang perlu dipelihara.

Kata kunci: Gasing Pangkah, Teknik Permainan, Sejarah Lisan, Strategi Permainan, Pemeliharaan Warisan Budaya

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

1. PENGENALAN

Permainan tradisional bukan sekadar hiburan mengisi masa lapang, tetapi warisan budaya penting yang membentuk identiti sesebuah masyarakat. Di dalamnya tersemat nilai murni, kreativiti, dan cara hidup generasi terdahulu. Di rantau ASEAN, permainan seperti gasing diwarisi zaman berzaman mengikut acuan budaya setempat. Lebih daripada sekadar permainan, gasing melambangkan kebijaksanaan masyarakat silam yang menguasai seni pembuatan, teknik permainan, dan strategi yang memerlukan ketelitian tinggi (Zaini et al., 2021).

Di Malaysia, gasing sudah lama bertapak dalam tradisi masyarakat Melayu. Pada asalnya, ia dimainkan sebagai aktiviti riadah selepas musim menuai sebelum berevolusi menjadi acara pertandingan yang menuntut kepakaran khas. Menurut Zaini et al. (2021) wujud pelbagai jenis gasing seperti gasing uri, gasing leper, gasing jantung dan gasing pangkah di mana setiap satunya mempunyai ciri serta kaedah permainan berbeza mengikut negeri.

Antara yang paling popular ialah gasing pangkah, yang mana fokus utamanya adalah untuk memangkah gasing lawan yang sedang berpusing. Berbeza dengan gasing uri yang menguji ketahanan tempoh putaran, gasing pangkah memerlukan teknik melilit tali, lontaran yang tepat dan sasaran yang betul. Yusnizam et al. (2021) menjelaskan bahawa permainan ini bukan sahaja menguji kekuatan fizikal, malah menuntut strategi, pengalaman dan kemahiran teknikal yang mantap.

Melihat dari sudut kebudayaan, gasing pangkah sebenarnya sudah lama bertapak kukuh dalam gaya hidup masyarakat Melayu, terutamanya di Pahang, Kelantan, Terengganu dan Selangor. Permainan ini acap kali dianjurkan menerusi pelbagai kejohanan serta festival kebudayaan di mana satu usaha berterusan agar khazanah bernilai ini tidak terbiar ditelan zaman. Dalam konteks ini, Azhar et al. (2019) turut menggariskan betapa pentingnya peranan para tokoh gasing. Merekalah pendukung utama yang memastikan selok-belok pembuatan dan seni permainan ini terus bernyawa serta dapat diturunkan kepada generasi muda.

Selain itu, pembuatan gasing pangkah turut menonjolkan keunikan pertukangan tradisional Melayu. Prosesnya memerlukan ketelitian daripada pemilihan kayu yang sesuai, kemahiran mengukir, sehinggalah pemahaman tentang keseimbangan gasing supaya ia dapat berpusing dengan stabil (Yusnizam et al., 2021).

Kajian ini memfokuskan kepada sejarah, etnik yang mengamalkannya, proses pembuatan, peralatan, cara permainan, serta usaha pemeliharaan gasing pangkah agar terus dikenali generasi akan datang. Warisan budaya merupakan aset penting dalam membentuk identiti negara. Menurut Zaini et al. (2021), warisan inilah yang mengekalkan kesinambungan nilai dan amalan nenek moyang kita. Malah, UNESCO (2003) turut menegaskan bahawa warisan budaya tidak ketara (intangible cultural heritage) perlu dipelihara menerusi penyelidikan dan pendokumentasian.

Walaupun gasing pangkah masih dipertandingkan, hakikatnya dokumentasi bertulis mengenai permainan ini masih sangat terhad. Yusnizam et al. (2021) menyatakan bahawa sebahagian besar ilmu berkaitan teknik dan pembuatannya hanya diwariskan secara lisan, sekali gus mendedahkannya kepada risiko kepupusan. Oleh itu, Ritchie (2015) menyokong bahawa kaedah sejarah lisan amat penting kerana ia mampu merakam pengalaman autentik daripada penggiat itu sendiri.

Justeru, kajian ini memilih Encik Muszairin bin Mustapa sebagai tokoh utama atas penglibatan aktif beliau dalam memartabatkan gasing pangkah. Beliau mempunyai semangat juang yang tinggi biarpun berdepan pelbagai cabaran, seperti sokongan dan kemudahan. Kesungguhan beliau menyertai pelbagai pertandingan dan program kebudayaan membuktikan bahawa pemeliharaan warisan memerlukan komitmen yang tinggi.

Melalui temu bual sejarah lisan bersama beliau, pengalaman dan pengetahuan ini dapat direkodkan secara sistematik. Langkah ini secara tidak langsung menyokong hasrat UNESCO (2003) yang menegaskan bahawa pendokumentasian sistematik adalah kunci utama bagi menjamin kelangsungan warisan budaya.

Oleh itu, ketokohan beliau dalam seni Gasing Pangkah menarik perhatian kami untuk memilih beliau sebagai subjek utama temu bual bagi projek ini. Komitmen luar biasa yang ditunjukkan beliau dalam memartabatkan permainan ini jelas terbukti menerusi sumbangan pelbagai dimensi iaitu sebagai pemain, jurulatih, pengadil sehinggalah dilantik sebagai pakar rujuk di peringkat negeri, kebangsaan mahupun antarabangsa. Usaha berterusan beliau mendidik masyarakat, terutamanya generasi muda dan warga institusi pendidikan, memperlihatkan dedikasi mendalam beliau agar warisan ini tidak hilang ditelan zaman.

2. PERMASALAHAN KAJIAN

Permainan gasing merupakan antara khazanah warisan yang masih bertahan di Malaysia. Walau bagaimanapun, kehangatan permainan ini kian pudar dek gempuran teknologi moden dan perubahan gaya hidup masyarakat hari ini. Generasi muda khususnya, lebih tertumpu kepada hiburan digital berbanding permainan tradisional yang sebenarnya menuntut ketangkasan fizikal, latihan berterusan, dan kesabaran yang tinggi. Trend ini jika dibiarkan, sudah tentu akan memberi cabaran besar kepada usaha memelihara identiti budaya bangsa dan negara.

Mengulas isu ini, Jabatan Warisan Negara (2023) menegaskan bahawa warisan budaya tidak ketara seperti gasing perlu didokumentasikan secara sistematik supaya ilmu dan nilainya tidak hilang begitu sahaja. Pandangan ini seiring dengan ketetapan UNESCO (2003) yang menyifatkan pendokumentasian sebagai langkah asas yang paling kritikal dalam menyelamatkan warisan budaya tidak ketara daripada ancaman kepupusan. Oleh sebab itu, rekod bertulis dan dokumentasi tentang gasing amat diperlukan supaya warisan ini terus bernyawa dan relevan mengikut peredaran zaman.

Masalah utama yang berlaku ketika ini ialah selok-belok teknik permainan gasing masih banyak bergantung kepada penyampaian secara lisan dan ingatan pemain terdahulu. Kemahiran penting seperti teknik melilit tali, lontaran tepat, seni memangkah, membela uri, serta kawalan putaran gasing kebanyakannya hanya diturunkan secara praktikal dalam kelompok kecil penggiatnya. Keadaan ini secara tidak langsung menyulitkan masyarakat luar terutamanya sesiapa yang tiada hubungan terus dengan penggiat veteran untuk mempelajari ilmu ini secara betul dan tepat.

Dalam hal ini, Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara (JKKN, 2025) turut mengingatkan bahawa latihan yang bersistem serta dokumentasi teknik yang jelas amat diperlukan untuk melahirkan generasi pelapis. Tanpa dokumentasi yang teratur, ilmu yang tersimpan pada penggiat lama ini berisiko tinggi untuk lenyap apabila mereka sudah tiada lagi.

Jika dilihat dari sudut penyelidikan akademik pula, kajian yang membedah teknik permainan gasing secara terperinci masih amat kurang. Kebanyakan kajian lepas lebih banyak memberi tumpuan kepada aspek sejarah, asal usul, dan fungsi sosial gasing semata-mata, manakala panduan teknikal berasaskan pengalaman penggiat veteran jarang sekali dibincangkan secara mendalam. Kekurangan ini menunjukkan wujudnya jurang pengetahuan yang perlu diisi segera.

Atas kesedaran inilah, kajian ini dijalankan khususnya untuk merekod dan mendokumentasikan teknik permainan gasing berdasarkan kepakaran serta pengalaman tulen seorang tokoh yang berpengalaman luas. Hasil kajian ini diharap dapat menjadi bahan rujukan berharga buat pengkaji, pelajar, penggiat seni dan masyarakat awam demi memastikan gasing kekal megah sebagai warisan kebangsaan, selaras dengan matlamat UNESCO (2003) dan Jabatan Warisan Negara (2023).

3. OBJEKTIF KAJIAN

Objektif kajian ini bertindak sebagai kompas yang memandu keseluruhan arah penyelidikan. Ia dirangka khusus supaya proses mengumpul dan menganalisis data kekal fokus kepada aspek teknik permainan gasing, tanpa terpesong ke hal lain. Melalui objektif yang jelas, penyelidik bukan sahaja untuk mengenal pasti maklumat kritikal daripada informan, malah dapat memastikan setiap soalan kajian terjawab dengan tuntas. Hal ini selari dengan tegasan JKKN bahawa pendokumentasian permainan tradisional amat kritikal bagi menyelamatkan warisan negara dan memastikan ilmu ini sampai ke tangan generasi depan.

Sehubungan dengan itu, objektif pertama kajian ini ialah mengenal pasti teknik utama yang digunakan dalam permainan gasing. Antara teknik asas termasuk melilit tali, melontar, memusing, memangkah, membela uri dan mengawal keseimbangan gasing. Bagi melengkapkan ilmu tersebut, objektif kedua pula adalah menghuraikan kaedah pelaksanaan setiap teknik berdasarkan pengalaman tokoh penggiat gasing. Penjelasan ini penting supaya masyarakat mendapat kefahaman sebenar tentang cara permainan ini dijalankan secara betul mengikut piawaian pertandingan.

Akhir sekali, objektif ketiga kajian ini ialah mendokumentasikan teknik permainan gasing sebagai usaha memelihara warisan budaya tidak ketara Malaysia. Hasil dokumentasi ini diharap mampu menjadi rujukan berguna buat pelajar, pengkaji, penggiat seni, jurulatih, pembuat polisi mahupun orang ramai yang ingin mempelajari gasing. Dalam masa yang sama, kajian ini menyokong usaha berterusan badan kerajaan seperti JKKN dan Jabatan Warisan Negara dalam memartabatkan permainan tradisional sebagai identiti kebangsaan. Melalui rekod bertulis yang sistematik, rangkaian ilmu yang selama ini hanya bergantung kepada ingatan dan penceritaan lisan dapat dilindungi daripada pupus begitu sahaja.

4. PERSOALAN KAJIAN

Persoalan kajian berfungsi sebagai kompas penting yang membimbing penyelidik sepanjang proses mengumpul dan menganalisis data. Langkah ini memastikan setiap peringkat kajian berjalan secara teratur serta kekal berada di landasan yang betul demi mencapai objektif yang ditetapkan. Melalui persoalan yang dirangka cermat, penyelidik dapat menumpukan perhatian kepada teras isu yang dikaji, sekaligus menjamin agar maklumat yang diperoleh menerusi temu bual benar-benar menepati matlamat kajian. Dalam tradisi sejarah lisan, peranan persoalan kajian amat krusial sebagai asas untuk menggali maklumat yang tulen berdasarkan pengalaman nyata dan ingatan tokoh yang ditemu bual (Ritchie, 2015).

Berdasarkan objektif yang telah digariskan, tiga persoalan utama telah dirumuskan:

1. Apakah teknik utama yang digunakan dalam permainan gasing?
2. Bagaimanakah teknik permainan gasing dilaksanakan oleh pemain berpengalaman?
3. Apakah kepentingan pendokumentasian teknik permainan gasing dalam usaha memelihara warisan budaya tradisional Malaysia?

Siri persoalan ini disusun khusus bagi memastikan setiap maklumat yang dikumpul menerusi temu bual dapat diteliti secara halus, komprehensif dan sentiasa seiring dengan hala tuju kajian. Penemuan daripada persoalan-persoalan ini diharap dapat membuka ruang kefahaman yang lebih jernih mengenai kepakaran teknikal serta selok-belok permainan gasing, seterusnya memberikan sumbangan yang bermakna terhadap usaha memelihara dan mendokumentasikan warisan budaya tidak ketara di Malaysia.

5. KEPENTINGAN DAN SUMBANGAN KAJIAN

Kajian ini amat penting kerana berjaya mendokumentasikan pengalaman dan pengetahuan Encik Muszairin bin Mustapa sebagai tokoh gasing pangkah yang telah berkecimpung dalam bidang ini selama lebih 30 tahun. Beliau bukan sahaja merupakan pemain gasing yang berpengalaman, malah turut memegang jawatan sebagai Pengerusi Gasing Pangkah Kuala Lumpur/Putrajaya, Setiausaha Agung Persekutuan Gasing Malaysia (PEGAMA), fasilitator Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara (JKKN), jurulatih serta penggubal silibus permainan gasing. Pengalaman beliau yang luas

menjadikan temu bual ini sebagai sumber primer yang bernilai tinggi dalam usaha mendokumentasikan ilmu berkaitan permainan gasing pangkah.

Selain itu, kajian ini menyumbang kepada pemeliharaan warisan budaya tidak ketara Malaysia melalui proses pendokumentasian sejarah lisan. Berdasarkan temu bual, Encik Muszairan menjelaskan bahawa kebanyakan ilmu berkaitan teknik permainan, kaedah pembuatan gasing dan pengalaman pertandingan masih diwariskan secara lisan daripada generasi terdahulu. Sekiranya pengetahuan tersebut tidak direkodkan secara sistematik, terdapat risiko ilmu dan kemahiran tradisional ini akan hilang apabila tokoh-tokoh lama tidak lagi aktif dalam bidang tersebut. Oleh itu, kajian ini menjadi satu usaha penting bagi memastikan warisan tersebut dapat dipelihara dan diwariskan kepada generasi akan datang.

Di samping itu, kajian ini memberi sumbangan kepada bidang akademik dengan menyediakan sumber rujukan yang sahih mengenai permainan gasing pangkah daripada perspektif seorang tokoh. Kebanyakan kajian terdahulu lebih menumpukan kepada sejarah atau kepentingan permainan tradisional secara umum, manakala kajian ini menghimpunkan pengalaman sebenar tokoh berkaitan teknik permainan, pengadilan, latihan jurulatih, pembangunan silibus dan inovasi dalam pembuatan gasing. Maklumat ini boleh dimanfaatkan oleh penyelidik, pelajar serta institusi pendidikan dalam menghasilkan kajian lanjutan berkaitan warisan budaya dan sejarah lisan.

Kajian ini juga memberi manfaat kepada masyarakat khususnya generasi muda dengan meningkatkan kesedaran terhadap kepentingan memelihara permainan tradisional. Encik Muszairan menjelaskan bahawa beliau aktif mengajar di sekolah rendah, sekolah menengah dan pelbagai program latihan bagi melahirkan pemain baharu. Beliau turut melibatkan anak-anaknya sendiri dalam permainan gasing sebagai usaha meneruskan legasi keluarga. Pendekatan ini menunjukkan bahawa pemeliharaan warisan budaya memerlukan penglibatan masyarakat secara berterusan dan bukan hanya bergantung kepada agensi kerajaan semata-mata.

Selain itu, kajian ini turut memperlihatkan sumbangan tokoh dalam memperkenalkan permainan gasing di peringkat antarabangsa. Encik Muszairan pernah mewakili Malaysia dalam pelbagai program kebudayaan di Jepun, Denmark dan United Kingdom bagi mempromosikan permainan gasing sebagai warisan budaya negara. Penglibatan beliau membuktikan bahawa permainan tradisional bukan sahaja mempunyai nilai budaya di peringkat tempatan, malah mampu menjadi medium diplomasi budaya yang memperkenalkan identiti Malaysia kepada masyarakat antarabangsa.

Akhir sekali, kajian ini turut menonjolkan kepentingan inovasi dalam memastikan permainan gasing terus relevan. Encik Muszairan menerangkan bahawa beliau bersama Universiti Putra Malaysia (UPM) telah membangunkan gasing polimer yang lebih murah, ringan dan sesuai digunakan di sekolah. Inovasi ini membantu mengurangkan kos latihan serta memudahkan lebih ramai pelajar mempelajari permainan gasing tanpa bergantung kepada gasing kayu tradisional yang semakin mahal dan sukar diperolehi. Oleh itu, kajian ini bukan sahaja mendokumentasikan sejarah, malah menunjukkan bagaimana warisan budaya boleh terus diperkasakan melalui inovasi.

6. TINJAUAN LITERATUR

Tinjauan Literatur adalah salah satu bagian penelitian yang meliputi pengumpulan dan penilaian yang telah dilakukan tentang topik penelitian yang sedang dilakukan. Selain itu, Tinjauan literatur juga berfungsi untuk mengenal pasti jurang kajian (*research gap*) yang boleh dijadikan asas kepada kajian baharu. Tinjauan literatur bukan sekadar menyenaraikan sumber, tetapi melibatkan analisis kritikal terhadap teori dan dapatan kajian terdahulu. Proses ini membantu dalam membina

kerangka teori serta mengukuhkan justifikasi kajian yang dijalankan. Tinjauan literatur dalam konteks kajian ini memberi tumpuan kepada permainan tradisional gasing pangkah dari segi sejarah, teknik permainan dan elemen pembelajaran. Kajian ini turut menggabungkan sumber primer melalui temu bual bersama Tokoh Gasing Pangkah, Encik Muszairin bin Mustapa bagi mengukuhkan dapatan kajian ini.

6.1 Sejarah dan Perkembangan Permainan Gasing di Malaysia

Sejak zaman Kesultanan Melayu Melaka, gasing telah wujud sebagai permainan tradisional Melayu yang dimainkan oleh penduduk kampung selepas musim menuai. Permainan ini bukan sahaja menjadi hiburan masyarakat, tetapi ia juga menunjukkan kreativiti masyarakat Melayu dalam membuat peralatan permainan daripada bahan alam sekitar seperti kayu keras dan tali daripada kulit pokok (Jabatan Warisan Negara, 2022).

Selain berfungsi sebagai hiburan, gasing mempunyai nilai sejarah yang besar kerana setiap negeri di Malaysia mempunyai reka bentuk, teknik permainan dan nama gasing yang berbeza, seperti Gasing Pangkah, Gasing Uri dan Gasing Talah. Kepelbagaian ini menunjukkan identiti budaya yang berbeza bagi setiap negeri. Perubahan masyarakat telah mempengaruhi evolusi permainan gasing (Addy Putra, 2022), sehingga munculnya pertandingan rasmi yang menggunakan peraturan standard untuk memudahkan penyertaan di peringkat kebangsaan. Melalui penyertaan Malaysia dalam festival kebudayaan dan pertandingan tradisional ASEAN, permainan gasing telah berkembang ke peringkat antarabangsa. Ini menunjukkan bahawa permainan tradisional mempunyai nilai sejarah dan boleh digunakan untuk berkomunikasi antara budaya negara.

6.2 Kepentingan Gasing sebagai Warisan Budaya

Pengetahuan, kemahiran, amalan dan tradisi yang diwariskan dari generasi ke generasi dikenali sebagai warisan budaya tidak ketara. Permainan tradisional adalah sebahagian daripada warisan budaya tidak ketara yang mesti dipelihara kerana ia menunjukkan identiti sesebuah masyarakat. Melalui pertandingan, permainan gasing membantu mewujudkan hubungan sosial dalam komuniti Malaysia. Permainan tradisional mempunyai keupayaan untuk menanamkan nilai seperti kerjasama, disiplin, kesabaran dan semangat kesukanan dalam pemain.

Selain itu, gasing menggabungkan elemen seni pertukangan, teknik permainan dan istilah tradisional yang diwarisi sejak turun-temurun, menjadikannya simbol identiti bangsa Melayu. Oleh itu, untuk mengelakkan kehilangan maklumat sejarah apabila tokoh-tokoh permainan lama tidak lagi aktif, adalah penting untuk menyimpan rekod maklumat yang berkaitan dengan permainan ini.

6.3 Usaha Pemeliharaan dan Pemuliharaan Permainan Gasing

Untuk memastikan permainan gasing terus dimainkan, pelbagai pihak perlulah memainkan peranan masing-masing. Ini termasuk institusi pendidikan, badan bukan kerajaan (NGO), Persatuan Gasing Malaysia dan Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara (JKKN). Beberapa kaedah utama untuk meningkatkan penyertaan masyarakat termasuk mengadakan festival, bengkel, pertandingan dan latihan jurulatih (Kementerian Pelancongan, Seni dan Budaya Malaysia, 2024).

Di samping itu, penyeragaman kaedah pembelajaran permainan gasing di seluruh negara telah dibantu oleh pembentukan modul latihan, silibus rasmi, dan 14 kursus pensijilan jurulatih dan pengadil. Metodologi ini memastikan pengetahuan tentang keselamatan, peraturan dan teknik permainan dapat diwariskan secara berkesan kepada generasi baharu. Salah satu cara untuk memelihara warisan budaya ialah dokumentasi sejarah lisan kerana pengalaman tokoh boleh direkodkan sebagai sumber rujukan untuk penyelidik, pelajar dan masyarakat pada masa hadapan

6.4 Penglibatan Generasi Muda dan Inovasi dalam Permainan Gasing

Pada masa kini, cabaran utama untuk permainan tradisional ialah persaingan dengan hiburan digital kini. Ia mempengaruhi kurangnya minat generasi muda. Walau bagaimanapun, penyelidik mendapati bahawa menggunakan kaedah moden boleh meningkatkan semula penyertaan kanak-kanak dalam permainan tradisional. Penggunaan media sosial seperti *TikTok*, *Facebook* dan *YouTube* berjaya memperkenalkan permainan tradisional kepada khalayak yang lebih besar melalui siaran langsung, video pendek dan kandungan pendidikan.

Selain itu, platform digital membolehkan perkongsian teknik permainan dan penganjuran pertandingan. Selain itu, penyelesaian baharu untuk pembuatan gasing adalah seperti penggunaan polimer yang menggantikan kayu, untuk mengurangkan perbelanjaan dan meningkatkan akses kepada pelajar sekolah. Metodologi ini bukan sahaja menjadikan permainan lebih selamat, tetapi ia juga membolehkan pelajar mengambil bahagian dalam latihan di sekolah tanpa bergantung sepenuhnya kepada pembuat gasing tradisional.

6.5 Penggunaan Media Sosial untuk Mempromosikan Permainan Gasing

Peluang baru untuk menggalakkan permainan tradisional di kalangan masyarakat telah memberikan impak yang positif terhadap kemajuan teknologi digital. Platform media sosial seperti *TikTok*, *Facebook* dan *YouTube* menjadi medium yang berkesan untuk menyebarkan maklumat, menyiarkan pertandingan secara langsung dan berkongsi teknik permainan kepada orang ramai. Penggunaan media sosial mempunyai keupayaan untuk meningkatkan kesedaran masyarakat terhadap warisan budaya dan menarik minat generasi muda untuk mengenali permainan tradisional.

Selain media sosial, pendigitalan bahan pembelajaran seperti sistem pembelajaran digital, modul dalam talian dan *video tutorial* turut memudahkan penyampaian pengetahuan yang berkaitan dengan permainan tradisional. Metodologi ini membolehkan orang ramai dapat mempelajari teknik permainan tanpa perlu belajar secara peribadi. Selain itu, teknologi digital membantu dalam dokumentasi dan penyimpanan maklumat agar warisan budaya tidak ditelan zaman.

7. METODOLOGI

Kajian ini menggunakan pendekatan kualitatif dengan kaedah sejarah lisan melalui temu bual secara bersemuka bersama Encik Muszairin bin Mustapa. Pendekatan ini dipilih kerana ia membolehkan penyelidik memperoleh maklumat yang terperinci berkaitan pengalaman, pengetahuan dan sumbangan tokoh secara langsung daripada individu yang terlibat. Kaedah pendekatan kualitatif sesuai digunakan untuk memahami pengalaman, perspektif dan pengetahuan seseorang secara mendalam (Creswell, 2023). Dalam kajian ini, Encik Muszairin dipilih sebagai responden utama kerana beliau merupakan Pengerusi Gasing Pangkah Kuala Lumpur/Putrajaya, Setiausaha Agung Persekutuan Gasing Malaysia (PEGAMA), jurulatih serta fasilitator JKKN yang mempunyai pengalaman lebih 30 tahun dalam bidang permainan gasing.

Temu bual telah dijalankan secara bersemuka menggunakan soalan separa berstruktur bagi membolehkan tokoh berkongsi pengalaman secara bebas tanpa terikat kepada jawapan yang terlalu ringkas. Kaedah ini membolehkan penyelidik mendapatkan maklumat berkaitan sejarah penglibatan tokoh, teknik permainan, proses pembuatan gasing, inovasi, pengalaman pertandingan serta usaha beliau dalam memelihara permainan tradisional. Kaedah temu bual secara bersemuka juga membolehkan penyelidik memerhatikan ekspresi, gaya penyampaian dan penjelasan tambahan yang tidak dapat diperoleh melalui soal selidik bertulis.

Selain data primer daripada temu bual, kajian ini turut menggunakan sumber sekunder seperti buku, artikel ilmiah, dokumen Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara (JKKN), Jabatan Warisan Negara serta dokumen UNESCO bagi menyokong dapatan kajian. Penggunaan sumber primer dan sekunder membantu meningkatkan kesahihan kajian melalui proses mencari data.

Aspek etika penyelidikan turut diberi perhatian sepanjang kajian dijalankan. Persetujuan Encik Muszairin bin Mustapa diperoleh sebelum sesi temu bual dijalankan dan beliau dimaklumkan bahawa segala maklumat yang diberikan hanya digunakan bagi tujuan akademik. Kerahsiaan maklumat turut dipelihara mengikut amalan penyelidikan yang beretika. Langkah ini memastikan proses penyelidikan dijalankan secara profesional serta menghormati hak responden (Creswell, 2023).

8. HASIL KAJIAN

8.1 Pengalaman dan Kepakaran Encik Muszairin dalam Permainan Gasing Pangkah

Hasil kajian menunjukkan bahawa Encik Muszairin bin Mustapa merupakan seorang tokoh yang mempunyai pengalaman luas dalam permainan gasing pangkah. Beliau mula melibatkan diri secara aktif sejak tahun 1994 sebagai pemain sebelum mengembangkan peranannya sebagai jurulatih, fasilitator, penggubal silibus serta pemimpin dalam organisasi gasing di Malaysia. Kini beliau memegang jawatan sebagai Pengerusi Gasing Pangkah Kuala Lumpur/Putrajaya dan Setiausaha Agung Persekutuan Gasing Malaysia (PEGAMA). Pengalaman yang dikumpulkan selama lebih tiga dekad menjadikan beliau antara individu yang banyak menyumbang kepada pembangunan permainan gasing di negara ini.

Selain bergiat sebagai pemain, beliau turut memainkan peranan dalam melahirkan jurulatih baharu melalui kerjasama bersama Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara (JKKN). Beliau bukan sahaja mengendalikan kursus kepada Jurulatih Seni Budaya Negara (JSBN), malah terlibat dalam pembangunan modul latihan dan silibus permainan gasing yang digunakan dalam program latihan rasmi. Penglibatan ini menunjukkan bahawa sumbangan beliau tidak terhad kepada gelanggang pertandingan, sebaliknya turut merangkumi aspek pendidikan dan pembangunan sumber manusia dalam bidang permainan tradisional.

Kajian juga mendapati bahawa kejayaan Encik Muszairin banyak dipengaruhi oleh minat yang mendalam serta latar belakang keluarga yang mempunyai sejarah dalam permainan gasing. Beliau hanya menyedari selepas dewasa bahawa datuk dan bapanya juga merupakan pemain gasing di Melaka. Faktor ini menjadi dorongan untuk beliau meneruskan legasi keluarga dan menjadikan permainan gasing sebagai sebahagian daripada kehidupan serta kerjayanya. Minat yang berterusan inilah yang membolehkan beliau kekal aktif sehingga hari ini sebagai pemain, jurulatih dan tokoh warisan budaya.

8.2 Penguasaan Teknik dan Kemahiran dalam Permainan Gasing

Hasil kajian mendapati bahawa permainan gasing pangkah memerlukan penguasaan teknik yang sistematik sebelum seorang pemain mampu bersaing dalam pertandingan. Menurut Encik Muszairin, pemain perlu menguasai beberapa kemahiran asas seperti melilit tali, melontar, memusing dan memangkah gasing. Penguasaan terhadap teknik asas ini menjadi langkah pertama sebelum seseorang mampu memahami strategi permainan yang lebih kompleks.

Beliau menjelaskan bahawa asas permainan sebenarnya boleh dipelajari dalam tempoh yang singkat, iaitu sekitar tiga hari sekiranya diberikan latihan yang betul. Namun begitu, untuk menjadi pemain yang benar-benar mahir memerlukan latihan yang lebih intensif selama beberapa bulan. Dalam tempoh tersebut, pemain perlu memahami aspek teknikal, taktikal serta membina ketepatan dan

konsistensi semasa bermain. Hal ini menunjukkan bahawa permainan gasing bukan sekadar bergantung kepada kekuatan fizikal, malah memerlukan kemahiran, kesabaran dan latihan yang berterusan.

Dapatan kajian turut menunjukkan bahawa permainan gasing mempunyai peraturan pertandingan yang teratur dan memerlukan disiplin yang tinggi. Setiap pemain perlu mematuhi spesifikasi gasing, tempoh permainan, etika pertandingan serta arahan pengadil. Oleh itu, kejayaan seorang pemain bukan hanya ditentukan oleh kemahiran memangkah gasing, tetapi juga oleh kemampuan memahami peraturan dan mengawal strategi sepanjang pertandingan berlangsung. Keadaan ini membuktikan bahawa permainan gasing telah berkembang menjadi satu sukan tradisional yang profesional.

8.3 Sumbangan Encik Muszairin dalam Memartabatkan Gasing di Peringkat Nasional dan Antarabangsa

Kajian mendapati bahawa Encik Muszairin telah memainkan peranan penting dalam memperkenalkan permainan gasing di peringkat antarabangsa. Beliau pernah mewakili Malaysia dalam pelbagai program kebudayaan dan persembahan di Jepun, Denmark serta United Kingdom. Penglibatan ini bukan sahaja meningkatkan pengiktirafan terhadap permainan gasing, malah berjaya memperkenalkan warisan budaya Malaysia kepada masyarakat luar negara melalui aktiviti demonstrasi dan persembahan tradisional.

Beliau berpendapat bahawa setiap kali permainan gasing dipersembahkan di luar negara, ia sebenarnya membawa identiti dan imej Malaysia. Walaupun permainan tersebut kelihatan mudah pada pandangan orang ramai, kebanyakan individu hanya menyedari tahap kesukarannya selepas mencuba sendiri. Oleh sebab itu, beliau sentiasa menekankan kepentingan teknik yang betul agar masyarakat dapat menghargai nilai sebenar permainan gasing sebagai satu warisan budaya yang unik.

Selain menyertai program antarabangsa, Encik Muszairin turut berjaya membawa pasukan Kuala Lumpur/Putrajaya mencapai pelbagai kejayaan dalam kejohanan kebangsaan. Beliau juga aktif menjalin kerjasama dengan kementerian, NGO dan institusi berkaitan bagi memastikan permainan gasing terus dipromosikan kepada masyarakat. Dapatan ini menunjukkan bahawa sumbangan beliau bukan sekadar sebagai pemain, malah sebagai pemimpin yang berusaha mengangkat martabat permainan gasing sebagai warisan budaya negara.

8.4 Inovasi dan Usaha Melestarikan Permainan Gasing

Hasil kajian menunjukkan bahawa inovasi menjadi antara faktor utama yang membantu memastikan permainan gasing terus relevan dalam masyarakat moden. Encik Muszairin menjelaskan bahawa beliau bersama Universiti Putra Malaysia (UPM) telah membangunkan gasing polimer sebagai alternatif kepada gasing kayu. Inovasi ini dilaksanakan bagi mengatasi masalah kekurangan pembuat gasing tradisional, kesukaran mendapatkan bahan mentah serta peningkatan kos pembuatan gasing kayu.

Penggunaan gasing polimer memberikan banyak kelebihan kerana lebih ringan, tahan lama dan jauh lebih murah berbanding gasing kayu. Keadaan ini membolehkan sekolah, institusi pendidikan dan persatuan menyediakan lebih banyak peralatan kepada pelajar tanpa memerlukan kos yang tinggi. Secara tidak langsung, lebih ramai golongan muda berpeluang mempelajari permainan gasing dan menyertainya sebagai aktiviti kokurikulum mahupun pertandingan.

Selain menghasilkan inovasi, Encik Muszairin turut memberi penekanan kepada usaha melahirkan generasi pelapis melalui latihan di sekolah, kursus jurulatih, program JKKN dan pertandingan di pelbagai peringkat. Beliau percaya bahawa pewarisan ilmu kepada generasi muda merupakan langkah paling penting bagi memastikan permainan gasing tidak pupus ditelan zaman. Pendekatan ini selari dengan usaha memelihara warisan budaya tidak ketara melalui pendidikan, pendokumentasian dan penglibatan aktif masyarakat dalam aktiviti warisan.

9. KESIMPULAN

Permainan Gasing Pangkah merupakan khazanah warisan yang mencerminkan keunikan, kreativiti, serta identiti masyarakat Melayu. Menerusi pendekatan sejarah lisan bersama Encik Muszairin bin Mustapa, pelbagai pengalaman, kepakaran teknikal, serta seni pembuatan dan teknik permainan gasing berjaya dirakam secara bersistem. Usaha ini secara tidak langsung menyerlahkan komitmen tinggi beliau sebagai tokoh penggiat dalam mempertahankan khazanah tradisional ini. Langkah pendokumentasian ini bukan sahaja membuktikan keandalan kaedah sejarah lisan untuk menggali ilmu yang jarang ditemui dalam rekod bertulis, malah memperkayakan bahan rujukan warisan budaya tidak ketara. Kemahiran mendalam seperti melilit tali, melontar, memangkah, membela uri, dan mengawal putaran gasing memerlukan latihan praktikal yang berterusan. Jelaslah, rakaman ilmu ini amat kritikal supaya kepakaran tersebut tidak lenyap ditelan zaman, sebaliknya dapat diwariskan secara teratur kepada generasi pelapis. Diharapkan usaha ini mampu membuka mata masyarakat terutamanya golongan muda tentang nilai warisan negara, di samping menjadi bahan rujukan berguna kepada sektor pendidikan, penyelidikan, dan pembangunan permainan tradisional agar Gasing Pangkah kekal bernyawa dan relevan sepanjang zaman.

PENGHARGAAN

Syukur ke hadapan Illahi kerana dengan izin dan limpah kurnia-Nya, tugasan projek sejarah lisan ini dapat disiapkan dengan sempurna dan lancar sepanjang tempoh yang ditetapkan.

Ucapan terima kasih yang tidak terhingga ingin kami sampaikan kepada pensyarah kami, Encik Jafalzan bin Md Jali, atas segala nasihat, teguran membina, serta bimbingan yang tidak pernah putus sepanjang proses menyiapkan kajian ini. Ilmu dan panduan yang dikongsikan telah banyak membantu kami memahami serta mengaplikasikan kaedah sejarah lisan dengan lebih tepat dan berdisiplin. Terima kasih juga kepada Puan Nordiana Mohd Nordin yang telah turut sama membantu dalam memperkemas naskah ini.

Penghargaan istimewa turut ditujukan kepada tokoh yang amat kami hormati, Encik Mustafa bin Yahya, yang dikenali dengan gelaran "Tapa Seni Rimba". Kesudian beliau meluangkan masa untuk ditemu bual, berkongsi kisah hidup, falsafah berkarya, serta pengalaman berharga sepanjang lebih 45 tahun berkecimpung dalam dunia seni lukis dan fotografi, merupakan anugerah yang amat kami hargai. Keterbukaan dan keikhlasan beliau berkongsi liku-liku perjalanan seninya menjadi tunjang utama kepada kejayaan dokumentasi sejarah lisan ini.

Tidak dilupakan juga rakan seperjuangan atas kerjasama, komitmen, dan sokongan padu sepanjang proses menjalankan temu bual, penyediaan transkrip, sehinggalah penulisan artikel ini disempurnakan.

Akhir sekali, jutaan terima kasih diucapkan kepada ahli keluarga kami yang sentiasa memberikan dorongan dan sokongan moral tanpa jemu. Turut dikenang jasa rakan-rakan seangkatan yang telah membantu sama ada secara langsung mahupun tidak langsung sepanjang perjalanan kajian ini. Semoga hasil usaha ini dapat memberi sumbangan bermakna kepada usaha pemuliharaan warisan seni budaya tempatan, khususnya warisan seni lukis dan fotografi Encik Mustafa bin Yahya, serta menjadi rujukan berguna kepada generasi akan datang.

RUJUKAN

Nota: Selaras dengan konvensyen gaya APA ed. ke-7, komunikasi peribadi (temu bual bersama informan) dipetik secara dalaman teks sahaja dan tidak disenaraikan dalam senarai rujukan berikut.

- Ahmad, A. (2018). Peranan seniman komuniti dalam pembangunan sosial dan budaya. Penerbit Universiti Malaya.
- Ammar, M., Fahim, Z., Jafalizan Md Jali, & Yunus, M. N. (2025). Warisan seni lukis: Kisah dan pengalaman pelukis tempatan. *Jurnal Rekod dan Warisan*, 3(1), 117–125. <https://doi.org/10.64382/62sw2309>
- Anuar, M. (2020). Panduan menulis objektif kajian. Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Azmi, R. (n.d.). Persoalan kajian dalam penyelidikan kualitatif.
- BERNAMA. (2026). Laporan tokoh seni Malaysia. Bernama Press.
- Blog Profil Mustafa Bin Yahya. (2014). Profil Mustafa Bin Yahya: Pelukis dan jurufoto Hulu Langat [Blog]. Diakses pada 30 April 2026.
- Desa, N. E., Arippin, N. a. N. M., Muhamad, N. A., & Arshad, M. F. (2025). Cultural elements in the artwork “Perhubungan” 1964 by Syed Ahmad Jamal. *Idealogy Journal*, 10(2). <https://doi.org/10.24191/idealogy.v10i2.763>
- Fuad, A. H. (2024). Panduan persoalan kajian dalam penyelidikan akademik. Penerbit UiTM.
- Institut Seni Budaya. (2025). Pengiktirafan tokoh seni peringkat komuniti di Malaysia. Institut Seni Budaya Malaysia.
- Jasmi, K. A. (2010). Biografi tokoh seni Malaysia: Kajian terhadap seniman komuniti. Penerbit UTM.
- Mahadi, R. (2020). Fotografi sebagai medium dokumentasi warisan budaya. *Jurnal Seni Visual Malaysia*, 12(1), 45–67.
- Muliyadi Mahamood. (2001). Seni moden Malaysia: Perkembangan dan identiti kebangsaan. Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Muzium Negara. (2019). Koleksi dan dokumentasi tokoh seni Malaysia. Muzium Negara Malaysia.
- Nadzan Haron. (2012). Sejarah lisan: Teori dan amalan di Malaysia. Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Othman, Z. (2015). Dokumentasi tokoh seni komuniti di Malaysia: Cabaran dan keperluan. *Jurnal Warisan Seni*, 8(2), 12–30.
- Pusat Kajian Sejarah, Politik dan Hal Ehwal Antarabangsa, UKM. (2023). Panduan kaedah sejarah lisan. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Ritchie, D. A. (2015). *Doing oral history* (3rd ed.). Oxford University Press.
- Sommer, B. W., & Quinlan, M. K. (2018). *The oral history manual* (3rd ed.). Rowman & Littlefield.
- Tapaseni. (2009). Profil Mustafa Bin Yahya: Tokoh seni Hulu Langat. Tapaseni Art Organization.
- UiTM Institutional Repository. (2021). Kaedah sejarah lisan dalam penyelidikan seni budaya. Universiti Teknologi MARA.